

Рецензент: Балджи М. Д., д.е.н., професор, Одеський національний економічний університет

25.09.2017

УДК 330.341:338.45

Мороз Михайло, Гейко Людмила

ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СИСТЕМІ «ДЕРЖАВА-УНІВЕРСИТЕТИ-ПРОМИСЛОВІСТЬ»

Представлені методологічні та аналітичні узагальнення сучасного досвіду інституційного забезпечення органічної співпраці держави, університетів і бізнесових структур в інноваційному процесі. Виконано міжнародний порівняльний аналіз особливостей застосування концепції "потрійної спіралі" інноваційного циклу, здійснено оцінку стану відповідних процесів в Україні за рейтингами конкурентоспроможності, обґрунтована необхідність удосконалення існуючої інноваційної політики України шляхом створення і підтримки механізмів коопераційної взаємодії держави, університетів і бізнесових структур.

Ключові слова: інноваційна політика університетів, концепція "потрійної спіралі" інноваційного циклу, інноваційна система "державна – університети – промисловість", економіка України.

Мороз Михаил, Гейко Людмила

ИНСТИТУЦИОНАЛЬНОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В СИСТЕМЕ «ГОСУДАРСТВО-УНИВЕРСИТЕТЫ-ПРОМЫШЛЕННОСТЬ»

Представлены методологические и аналитические обобщения современного опыта институционального обеспечения органичного сотрудничества государства, университетов и бизнес-структур в

інноваційному процесі. Виконано міжнародний порівняльний аналіз особливостей застосування концепції "тройної спіралі" інноваційного циклу, здійснено оцінку стану відповідних процесів в Україні за рейтингами конкурентоспроможності, обґрунтовано необхідність удосконалення існуючої інноваційної політики України шляхом створення і підтримки механізмів кооперативного взаємодія держави, університетів і бізнес-структур.

Ключові слова: інноваційна політика університетів, концепція "тройної спіралі" інноваційного циклу, інноваційна система "державство - університети - промисловість", економіка України.

Moroz Michael, Geiko Liudmyla

INSTITUTIONAL SUPPORT FOR INNOVATIVE ACTIVITIES IN THE SYSTEM "STATE UNIVERSITY- INDUSTRIALITYSHIP"

Methodological and analytical messages of the modern experience of institutional support for the organizational cooperation of the State, universities and business structures in the innovative process are presented. An international comparative analysis of the peculiarities of the application of the triple-helix concept of the innovation cycle was carried out, an assessment was made of the state of the relevant processes in Ukraine in terms of competitiveness and innovation cycle ratings, an assessment of the state of the relevant processes in Ukraine on competitiveness ratings, the necessity of improving the existing innovation policy of Ukraine by creating and maintaining mechanisms cooperation of the state, the university and business structures.

Keywords: innovation policy of universities, the concept of the "triple helix" of the innovation cycle, the innovative ecosystem "state-universities-industry", the economy of Ukraine

Постановка проблеми. Одним з головних світових трендів останніх десятиріч у розвитку інноваційної діяльності став перехід від "лінійної моделі" управління інноваційним циклом до

"кооперативної" моделі, яка отримала назву "потрійної спіралі". Ця трансформація докорінно змінила роль, форми і методи взаємодії інститутів науки, освіти та бізнесу в інноваційному процесі.

У "лінійній" моделі різні стадії інноваційного циклу виконуються послідовно відокремленими інститутами, які функціонують для забезпечення виконання робіт на кожній з цих стадій. У такому управлінському форматі існує проблема спеціального забезпечення "трансферу технологій", тобто передачі результатів, отриманих на кожній стадії, далі по ланцюгу. Головною проблемою цієї моделі є ситуація, коли роботи, виконані та закінчені на одній стадії, не враховували особливості наступних стадій і тому розробка не просувалась далі до кінцевого результату – комерціалізації, тобто перетворення її в інновацію.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми державної інноваційної політики досліджуються вітчизняними науковцями Г. Андрощук, Г. Асоновим, М. Гороховатською, О. Іваноньків, Є. Пономаренко, Л. Федуловою. Існує багато наукових публікацій щодо різних аспектів державного регулювання інноваційної діяльності. Проте ця тематика й надалі залишається актуальною, оскільки в Україні існує потреба у вивченні та дослідженні наявного досвіду розвинутих країн і його використанні.

Мета статті полягає в узагальненні методологічного та аналітичного досвіду сучасного інституційного забезпечення органічної співпраці держави, університетів і бізнесових структур, що базується на управлінській концепції "потрійної спіралі" інноваційного циклу і враховує особливості виникнення "кооперативної" моделі інноваційного циклу.

Виклад основного матеріалу дослідження. У минулі часи, коли інноваційний цикл був достатньо довгим, посередницькі організації трансферу технологій пом'якшували протиріччя між його стадіями і більш-менш забезпечували завершення інноваційного циклу. Сьогодні, коли динамізм економічних процесів значно збільшився, а глобалізація призвела до безпрецедентного зростання міжнародної конкуренції, довгий лінійний інноваційний цикл став на заваді його успішного завершення за відносно стислі строки та відповідно до реального конкретного попиту, який в останні десятиріччя також динамічно змінюється.

Пошуки оптимізації зазначених відносин учасників інноваційного циклу привели до управлінської концепції "потрійної спіралі" інноваційного циклу, інституційною основою якої є органічна взаємодія трьох суб'єктів процесу створення інновації у вигляді метафоричної спіралі: органів влади (як центральної, так і місцевої), бізнесових структур, а також університетів. Останнім у цій моделі відведена центральна роль у забезпеченні ефективності всього інноваційного циклу [1]. Це обумовило масовий перехід на практиці від зазначеної "лінійної" моделі інноваційного циклу, коли інституції науки, конструкторських і технологічних розробок, виробництва і продажу інноваційних товарів і послуг існували і діяли відносно незалежно одна від одної, до матричної моделі, коли ці інституції органічно взаємодіють в інноваційних процесах у режимі зворотних зв'язків. Інституційним ядром моделі "потрійної спіралі" став так званий "підприємницький університет", який поєднав навчальну і дослідницьку місії традиційного університету з місією генерації інновацій у тісній органічній співпраці з органами державної влади та підприємствами, які виступають замовниками та співрозробниками інновацій, що створюються в структурних підрозділах університету.

Провідні університети світу стрімко трансформуються в інституційний формат "підприємницького університету". Вони перетворились на потужні академічні центри, що продукують нові знання і прикладні технологічні розробки і мають право виходити на ринок та отримувати прибуток, який спрямовується на розвиток університету. Центральною ланкою їх діяльності стає трансфер технологій і комерціалізація результатів науково-дослідної роботи, яка виконується у тісній співпраці з підприємствами і державними інституціями – замовниками цих розробок [2].

Явище співробітництва університетів і бізнесу в інноваційному процесі знайшло відображення в індикаторах конкурентоспроможності країн у щорічних аналітичних доповідях про глобальну конкурентоспроможність, яку складає дослідницька група Світового економічного форуму в м. Давос (Швейцарія). В 12-му розділі, присвяченому інноваціям, виділено спеціальний індикатор "Дослідницьке співробітництво університетів з промисловістю" (University/industry research collaboration). Значення цього індикатора формується як середня експертних оцінок зазначеного явища у

діапазоні 1–7 (1 = не мають дослідницького співробітництва; 7 = таке співробітництво широко відбувається). Аналіз отриманих результатів рейтингування засвідчив, що країни, які спромоглися забезпечити динамізм своїх економік і увійшли до групи розвинених країн, стартуючи з відносно низьких позицій у світових рейтингах, характеризуються високим балом щодо співробітництва університетів і промисловості.

У табл. 1 представлені результати такого оцінювання для вибраних країн з метою порівняння з Україною.

Таблиця 1

Індикатори співробітництва університетів і бізнесу в інноваційному процесі в деяких країнах у 2016 р.

Країна	Рейтинг (місце)	Бал (шкала 1–7)
Динамічні наздоганяючі країни		
Фінляндія	2	5,8
Сінгапур	4	5,6
Ізраїль	8	5,4
Тайвань, Китай	11	5,3
Ірландія	13	5,2
Республіка Корея	26	4,7
Країни Центральної та Східної Європи		
Литва	28	4,6
Чехія	35	4,4
Естонія	36	4,4
Угорщина	41	4,3
Словенія	56	3,8
Росія	64	3,6
Латвія	67	3,6
Польща	72	3,5
Україна	77	3,4
Словаччина	93	3,3
Румунія	88	3,3
Болгарія	117	3,0

Джерело: Складено за даними [3]

Виділено дві групи країн. Першу групу становлять динамічні країни, які спромоглися забезпечити високі темпи розвитку й увійти

до кола розвинених країн, стартуючи з відносно низьких позицій у світових рейтингах (деякі навіть мали гірші позиції, ніж зараз має Україна). Друга група включає країни Центральної і Східної Європи, які можна розглядати як прямі аналоги для України, оскільки вони мали приблизно однакові стартові умови при переході від командно-адміністративної до ринкової економіки. Як бачимо, всі представлені динамічні країни характеризуються високим балом щодо співробітництва університетів і промисловості в дослідницьких проєктах. Таку ж картину можна спостерігати щодо всіх розвинених країн світу. Україна за цим критерієм займає 77 місце у світі, а серед країн Центральної і Східної Європи програє таким успішним у перехідних процесах країнам-сусідам, як Чехія, Угорщина, Естонія, Латвія, Литва. Проте місце України з 3,4 бали за експертними оцінками не сильно відрізняється від таких параметрів Польщі і випереджає показники Словаччини, Румунії та Болгарії. З цього можна було би зробити висновок, що справи у нас не є критичними, але важливо оцінити саме інноваційну результативність такого співробітництва [4].

В Україні дійсно історично існують тісні зв'язки університетів (особливо технічних) з підприємствами, для яких вони готують кадри, але це співробітництво відбувається, по-перше, переважно в рамках зазначеної раніше лінійної моделі інноваційного циклу, а по-друге, саме стадія комерційного впровадження наукових розробок завжди була найбільш слабким місцем української національної інноваційної системи. Наявність достатньо великої кількості завершених науково-дослідних робіт переважно не знаходила комерційного продовження [5].

Аналітична база даних, що представлена в "Звіті про глобальну конкурентоспроможність" [3], дозволяє більш детально проаналізувати глобальну конкурентну позицію України з точки зору оцінки ефективності заключної стадії інноваційного циклу – комерціалізації інноваційно-технологічних знань. Традиційна лінійна модель цього циклу, коли окремо вибудовуються системи управління для різних його стадій – "освіта – дослідження і розробки – технології – виробництво – реалізація", сьогодні справедливо піддається критиці за те, що в її рамках основна увага концентрується на стадії досліджень і розробок, а не на кінцевому результаті – комерційному впровадженні інновацій. Розвиток окремих стадій не гарантує

досягнення бажаного кінцевого результату – перетворення наявних знань у фактор економічного зростання.

Проведені дослідження показали, що Україна втрачає конкурентоспроможність свого інноваційного потенціалу саме на заключних стадіях інноваційного циклу. Наприклад, якщо на стадіях освіти та досліджень і розробок ми виглядаємо приблизно на одному рівні з Польщею, то на завершальних стадіях циклу, де повинен забезпечуватися комерційний інноваційний результат, спостерігається відставання [4]. Дані щодо Фінляндії – світового лідера розбудови знаннєвої економіки та Естонії – інноваційного лідера серед пострадянських країн свідчать про важливість досягнення збалансованості у розвитку всіх стадій інноваційного циклу.

Можна зробити висновок про необхідність досягнення органічної взаємодії всіх стадій інноваційного циклу, коли всі суб'єкти злагоджено працюють на кінцевий інноваційний результат у режимі постійних зворотних зв'язків між представленими стадіями. У ракурсі такого методологічного бачення стає зрозуміло помилковість політики відокремленого керівництва окремими стадіями інноваційного циклу, що власне і відбувається в Україні. З іншого боку, стає зрозумілим той тренд у державній інноваційній політиці розвинених країн, який пов'язаний з переходом на модель "потрійної спіралі" інноваційного процесу.

При здійсненні комерціалізації результатів науково-технічної діяльності головною метою університетів і відповідних центрів трансферу технологій є сприяння реалізації проекту від наукових розробок та ідеї до зрілого нового підприємства, при цьому університет зацікавлений в отриманні максимальної вигоди від комерціалізації власних технологій. У світовій практиці доведено, що найбільш прибутковими можуть бути два варіанти: володіння часткою підприємства за принципом венчурного інвестора та продаж ліцензій на використання запатентованих розробок. В Україні поширенішою є інша практика – виконання науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт на замовлення державних і бізнесових структур. Проте наявність достатньо великої кількості завершених науково-дослідних робіт переважно не знаходила (і не знаходить) комерційного впровадження.

Для того щоб оцінити процеси комерціалізації наукових досягнень українських ВНЗ, був використаний також показник патентної активності. Охорона інтелектуальної власності і продаж відповідних ліцензій є елементами процесу комерціалізації інноваційних технологій. Патентну активність українських ВНЗ можна оцінити за показниками кількості патентних заявок на винаходи й корисні моделі та отриманих охоронних документів, поданих науковими та освітніми організаціями.

За даними Державної служби інтелектуальної власності України, протягом періоду 2012–2016 рр. активність у поданні заявок на винаходи та корисні моделі від організацій, що працюють у сферах науки та освіти, залишається доволі стабільною. За 2016 р. вони подали близько 6,8 тис. заявок на винаходи й корисні моделі. Це становить майже 90% від загальної кількості поданих у країні заявок.

Вивчення міжнародної практики показало, що інституційне забезпечення знаннєвої складової в моделі "потрійної спіралі" може бути представлене по-різному, як правило, це дослідницькі підрозділи чи спеціальні організаційні форми всередині університетів – наукові парки, технопарки, інкубатори, а також це можуть бути окремі інституції – науково-дослідні інститути, лабораторії, центри. Зазначені інституційні форми повинні тісно взаємодіяти між собою і утворювати змішані інституціональні одиниці. Юридичний статус таких організаційних структур достатньо сильно відрізняється у різних країнах та окремих регіонах. Вони можуть мати вигляд центрів трансферу технологій, бізнес-інкубаторів, технопарків тощо. Разом із тим усі ці організаційні форми спрямовані на досягнення кооперативної спільної мети – забезпечення інноваційного поступу університету, який виступає ініціатором впровадження своїх наукових результатів в економіку, у партнерстві з державою і бізнесом сприяє створенню нових інноваційних фірм (стартапів). Особливо успішною така практика стає, коли ще не існує підприємств, готових впровадити виконані нові розробки [6].

Таким чином, для України є нагальною необхідністю удосконалення існуючої державної інноваційної політики шляхом розвитку механізмів коопераційної взаємодії університетів, держави та бізнесу за моделлю "потрійної спіралі" інноваційного циклу. Такий підхід сприятиме генерації інноваційних високих технологій через

органічне поєднання освітнього і наукового потенціалу університетів з ринковими інтересами і ресурсами бізнесових структур. Це відрізняється від пануючих сьогодні концептуальних управлінських і практичних підходів, коли взаємодію науки і бізнесу розглядають переважно тільки у контексті трансферу технологій за "лінійною" схемою управління, де об'єктом політики виступають уже існуючі до моменту трансферу технологічні досягнення. Проте сьогодні основний акцент треба перенести на формування інституційних засад, що сприяють створенню умов для генерації нових технологічних інновацій саме в процесі спільної творчої діяльності університетів і бізнесу.

Для стимуляції інноваційної творчості в українських університетах необхідно, наслідуючи передовий світовий досвід, створити всі нормативні умови для того, щоби вони перетворились на потужні підприємницькі академічні центри, які продукують нові розробки та науково-навчальні продукти, що швидко виходять на ринок. Центральною ланкою їх діяльності повинна стати генерація та трансфер інноваційних технологій у процесах комерціалізації результатів науково-дослідної роботи, яка стає органічною частиною і навчального процесу. Оскільки такі університети зацікавлені в отриманні доданої вартості від комерціалізації власних науково-технологічних розробок, вони будуть сприяти виконанню науково-технологічних проектів від ідеї до інноваційного продукту чи високотехнологічного підприємства, у першу чергу стартапа.

В Україні необхідно формувати спеціальне законодавче забезпечення для формування "кооперативної" моделі інноваційного циклу, розробити й ухвалити нормативні документи, що сприятимуть процесам самоорганізації на теренах інноваційної кооперації наукових установ та університетів, з одного боку, та бізнесових і державних структур – з іншого. У цьому контексті нового змісту набуває проблема більшої автономності університетів, у тому числі для можливості здійснювати інноваційну діяльність для диверсифікації джерел власного фінансування – шляхом розвитку комерційних відносин з бізнесовими і державними структурами в інноваційній діяльності, а також ставати більш гнучкими та мобільними до змін зовнішнього ринкового середовища.

Буде доцільним надати українським університетам також і більшу фінансову автономію. Це дозволить їм пришвидшити виконання фінансових операцій й уникати довгих бюрократичних процедур. Додатковою мотивацією проведення науково-дослідних робіт та їх комерціалізації слугуватиме надання університетам більше прав на базі демократичних процедур самоврядування щодо самостійного використання і розподілу доходів, отриманих від контрактних досліджень, прибутку від ліцензування об'єктів інтелектуальної власності та комерціалізації [6].

Як свідчить міжнародна практика, частина цих коштів зазвичай спрямовується на створення та вдосконалення університетських центрів трансферу технологій, наукових парків, на підтримку досліджень і розробок, патентування, для підтримки участі в міжнародних проектах, оновлення матеріальної бази досліджень тощо. Рамкові можливості цього вже закладено у новому Законі України "Про вищу освіту", але для того, щоби задекларована там фінансова самостійність університетів стала реальністю, необхідно ще розробити і запровадити у дію багато підзаконних нормативних документів, у тому числі спрямованих на підтримку саме "коопераційної" моделі створення інновацій та високотехнологічних стартапів.

Більший ступінь свободи дій університетів у інноваційній діяльності дозволить їм використовувати такі перспективні джерела фінансування процесів комерціалізації наукових досягнень, які надають інститути венчурного інвестування. Ще одним джерелом фінансування процесів комерціалізації інновацій є спеціалізовані інвестиційні фонди, діяльність яких могла би концентруватись на інвестуванні коштів у потенційно прибуткові інноваційні проекти. Така практика є загальноприйнятою в розвинених країнах і дає змогу отримати максимальний ефект від науково-технологічного розвитку. Зокрема, ухвалення законопроектів про венчурні фонди, проекти яких вже розроблені, може дати поштовх для поживлення інноваційної діяльності та комерціалізації наукових розробок в Україні – як для підприємств, так і для вищих навчальних закладів.

Висновки. З проведеного аналізу практики інноваційної діяльності університетів світового рівня можна зробити висновок, що для започаткування нових компаній на базі університетських

досліджень і ліцензування від власного імені науково-технологічних розробок таких компаній важливо формувати специфічну інноваційну екосистему як в університеті, так і в регіоні та країні, що сприяє розвитку венчурного підприємництва на базі реалізації управлінських моделей відкритих інновацій. У центрі такої інноваційної екосистеми перебувають посередники, які займаються відбором нових технологічних рішень, пошуком джерел знань, встановленням зв'язків між цими джерелами, що знаходяться переважно в наукових організаціях і в університетах, розробкою та реалізацією інноваційних стратегій бізнесових структур. В університетах України необхідно створити ефективну власну нормативну базу для формування відповідних підрозділів та центрів з наданням їм певної фінансової автономії в структурі університету.

Такі центри дозволяють гнучко реагувати на зміни зовнішніх факторів, розкривати потенціал дослідників і підвищувати їхню мотивацію для проведення якісної науково-дослідної роботи, здійснювати пошук шляхів розвитку університету через надання платних освітніх та консультаційних послуг, комерціалізацію результатів науково-дослідної діяльності. Ключовим напрямом зазначеного процесу може бути вдосконалення існуючої на національному рівні системи ліцензування центрів трансферу технологій при університетах у напрямі більшого перетворення їх у госпрозрахункові бізнесові структури, які прибирають до себе функції управління інноваційним циклом у "коопераційній" моделі знанневого трикутника "держава – університети – промисловість". Інфраструктурна підтримка такої управлінської моделі також має здійснюватись на національному й міжнародному рівнях.

Література

1. Андросук Г. О. Інноваційна політика Європейського Союзу / Г. О. Андросук, Р. Є. Еннан // Наука та інновації. – 2009. – № 5. – С. 92–95.
2. Асонов Г. Ф. Опыт организации и управления НИР и ОКР в зарубежных странах / Г. Ф. Асонов, Л. Ф. Радзиевская. – К. : УкрИНТЭИ, 1992. – 40 с.

3. The Global Competitiveness Report 2016 [Електронний ресурс] / World Economic Forum. – Geneva, Switzerland. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2016.pdf

4. Гороховатська М. Я. Інноваційна складова міжнародного співробітництва / М. Я. Гороховатська [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://iee.org.ua/files/alushta/48-gorohovatska-innov_skladova.pdf.

5. Іваноньків О. О. Зарубіжний досвід розвитку економічних систем на інноваційній основі / О. О. Іваноньків // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 5 (83). – С. 23–30.

6. Федулова Л. І. Інноваційний розвиток економіки: модель, система управління, державна політика / За ред. Л. І. Федулової. – К. : Основа, 2005. – 522 с.

7. Пономаренко Є. В. Механізм державного управління науково-технічним та інноваційним розвитком регіонів України / Є. В. Пономаренко, О. В. Анненкова // Економіка розвитку. – 2011. – № 3 (59). – С. 46–49.

1. Androshchuk H. Innovatsiina polityka Yevropeiskoho Soiuzu [Innovation Policy of the European Union] / H. A. Androshchuk, R. E. Ennan // Nauka ta innovatsii. – 2009. – No. 5. – S. 92–95..

2. Assonov G. F. Opyt organizatsii i upravleniya NIR and OKR v zarubezhnykh stranakh [Experience Organization and Management NIR and OKR in Foreign Country] / G. F. Assonov, L. F. Radzievskaya. – K. : UkrINTEI, 1992. – 40 s.

3. The Global Competitiveness Report 2016 / World Economic Forum. – Geneva, Switzerland. – [Elektronnyy resurs]. Rezhym dostupu: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2016.pdf

4. Horohovatska M. Ya. Innovatsiina skladova mizhnarodnoho spivrobitnytstva [Innovative Component of International Cooperation] / M. Ya. Horohovatska [Electronic resource]. – Access mode : http://iee.org.ua/files/alushta/48-gorohovatska-innov_skladova.pdf.

5. Ivanonkiv O. O. Zarubizhnyi dosvid rozvytku ekonomichnykh system na innovatsiinii osnovi [International Experience Developing Economies Based on Innovation] / O. O. Ivanonkiv // Aktualni problemy ekonomiky. – 2008. – No. 5 (83). – S. 23–30.

6. Fedulova L. I. Innovatsiyni rozvytok ekonomiky: model, systema upravlynya, derzhavna polityka [Innovative Economic Development: Model, System Management, Public Policy] / Za red. L. I. Fedulovoi. – K. : “Osнова”, 2005. – 522 s.

7. Ponomarenko Ye. V. Mekhanizm derzhavnoho upravlinnia naukovy-tekhnichnym ta innovatsiynym rozvytkom rehioniv Ukrainy [The Mechanism of the State of the Science, Technology and Innovation Development of Regions of Ukraine] / Ye. V. Ponomarenko, O. V. Annenkova // Ekonomika rozvytku. – 2011. – No. 3 (59). – S. 46–49

Рецензент: Балджи М. Д., д.е.н., професор, Одеський національний економічний університет

25.09.2017

УДК 330.88

Осик Юрий

КИТАЙСКАЯ ЦИВИЛИЗАЦИЯ С ТОЧКИ ЗРЕНИЯ ЗАПАДНОЙ КУЛЬТУРЫ И ЕЕ ВОПЛОЩЕНИЕ В ЭКОНОМИКЕ

На примере Китая представлено своеобразие экономической деятельности, основанной на культуре в широком смысле этого слова – как объединяющем начале социально-экономического функционирования в целом. Рассмотрено отношение к одному из основополагающих принципов культурного сознания - принципу центрации–децентрации - на Западе и Востоке. Проанализированы истоки и отдельные оригинальные направления функционирования китайской цивилизации, подтверждающие отход от принципа централизма: концепция мироздания, политический и экономический менеджмент, отношение к таланту, инновациям и творчеству в целом, взаимосвязь традиций и инноваций, отношения с другими странами.

Ключевые слова: принцип центрации, европоцентризм, концепция мироздания, религия, философия, менеджмент, отношения с другими странами.